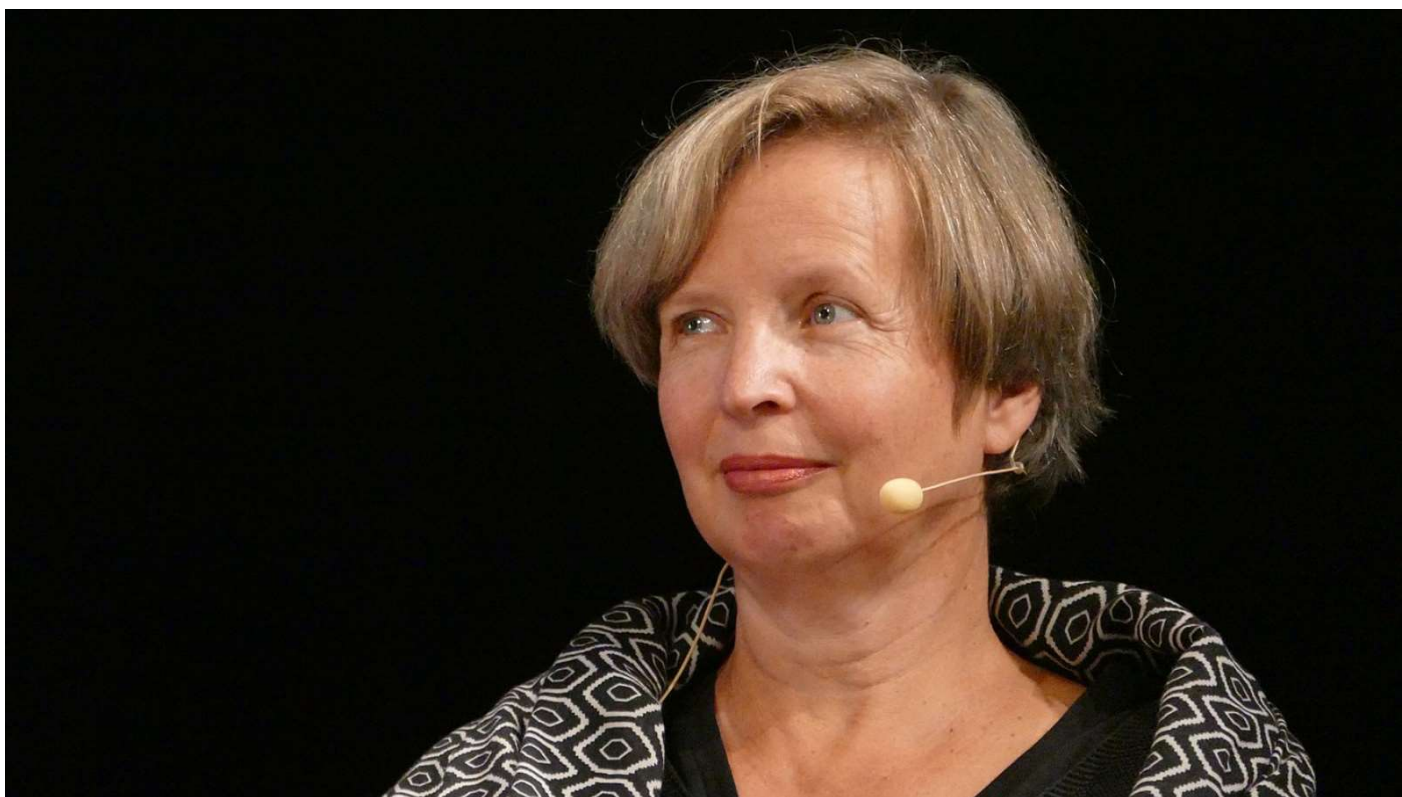


Jenny Erpenbeck lader sin hovedperson dø fem gange i originalt romanprojekt



I Jenny Erpenbecks roman "Før sol går ned" dør hovedpersonen fem gange. For hvad hvis et endt liv alligevel ikke var endt endnu? Foto: Amrei-Marie, Wikimedia Commons

SIMONE BERTELSEN

22.03.2025



BØGER // ANMELDELSE – I *Før sol går ned* skriver den tyske forfatter Jenny Erpenbeck om livets skrøbelighed og døden gennem livsforløb, hvor hovedpersonen lever og dør på forskellige tidspunkter af det 20. århundrede. Romanen viser vellykket, hvordan historiske begivenheder og tilfældigheder former et liv.

Før sol går ned

Forfatter: Jenny Erpenbeck

Forlag: Gads Forlag

Oversat af: Jacob Jonia

Udkom d. 21. marts 2025.

I Jenny Erpenbecks roman *Før sol går ned* dør hovedpersonen fem gange. For hvad hvis et endt liv alligevel ikke var endt endnu? Dette fascinerende spørgsmål har

Erpenbeck bygget sin roman fra 2012, der netop er udkommet i en ny, dansk oversættelse, op omkring.

I en ambitiøs og original litterær fantasi, der overskrider grænserne for en fortælling – og et livsforløb – som vi kender det, undersøger hun de mange veje, ét menneskeliv kan gå.

I romanens indledende sætninger dør, hvad der skal vise sig at være romanens hovedperson som spæd.

“Meget symptomatisk for forfatterskabet er *Før sol går ned* også en langt større fortælling om en af Vestens histories vigtigste perioder

Vi befinder os hos en jødisk-kristen familie i det østrig-ungarske Galicien i starten af det 20. århundrede. Livet for hovedpersonen slutter, før det rigtig er kommet i gang: ”Herren giver, og Herren tager, havde mormoren sagt til hende ved graven. Men det var ikke sandt, for Herren havde taget langt mere, end Han havde givet – for alt det, barnet kunne være blevet, lå nu også dernede og skulle dækkes af muld.”

JENNY ERPENBECK

FØR SOL



*"Et genuint europæisk
mesterværk."*

TIMES LITERARY SUPPLEMENT

GÅR NED

Den sørgende mor gennemgår i tankerne alt det, hendes barn nu ikke skulle blive: En lille pige med skoletaske på. En ung kvinde, mændene vender sig efter. En voksen dame, der nu passer på sin mor og ikke omvendt. En gammel kone. Hermed er præmissen for romanen allerede på første side udlagt.

For hvad nu hvis forældrene med en håndfuld sne på ryggen af spædbarnet havde forhindret den alt for tidlige død? Så havde hun levet og var i sidste ende død på anden vis. "En udgang skal jo være den sidste.", som bogen kækt minder om.

I fem sammenhængende, men alligevel forskellige litterære fantasier udfoldes fortællingen om hovedpersonens liv – og død. I mellemliggende intermezzoer reflekteres over, hvad der skulle være gået anderledes for, at livet alligevel ikke var sluttet netop her.

Bittesmå forskydninger i fortællingen. Tilfældigheder, der har så stor magt over et menneskes skæbne. Og hermed dør romanens hovedperson ikke bare som spæd, men også som ulykkeligt forelsket teenager efter 1. Verdenskrig, som kommunist i Sovjetunionen, som anerkendt forfatter i Østberlin og som senil plejehjemsbeboer kort efter Murens fald.

Jenny Erpenbeck skriver mellem historie og skæbne

Meget symptomatisk for forfatterskabet er *Før sol går ned* også en langt større fortælling om en af Vestens histories vigtigste perioder. Erpenbeck er en mester i at formidle historien gennem sine karakterer og gør det også her sublimt gennem hovedpersonen, hvis liv udspiller sig hen over det meste af det 20. århundrede.

Derfor er det bl.a. Dobbeltmonarkiet Østrig-Ungarn, Mellemkrigstiden og Østrigs kommunistparti, Nazismen og Stalinismen samt opdelingen af Tyskland, der ligger som historisk og politisk bagtæppe.

En bog, der handler om døden, kunne nemt forfalde til sentimentalitet, men Erpenbeck forstår som få at balancere det sentimentale med det komiske

Det er på ingen måder uvæsentligt, eftersom romanen i høj grad beskæftiger sig med et interessant spørgsmål om forholdet mellem historiske og politiske

omstændigheder, valg og tilfældigheders betydning for et menneskeliv: ”Hvordan kan sammenhænge, tilstande og begivenheder – såsom krig [og] langvarig hungersnød [...] – sætte sig spor i et tilfældigt, privat ansigt?”, lyder et centralt spørgsmål, der i øvrigt understreger romanens fortsatte aktualitet.

Selvom eksistensfilosofiske idéer om menneskets betydning for egen livsbane titter frem, hersker der overordnet en tanke om, at omstændigheder og tilfældigheder afgør, hvordan og hvornår et liv slutter.

Romanen er også en fortælling om en jødisk familie i en tid med tiltagende antisemitisme. Generationelle traumer trækker sine spor gennem slægtslinjen, og liv, død og valg påvirker aldrig blot individet, men også kollektivet. I det scenarie, hvor hovedpersonen dør som spæd, forlader faren sin sørgende kone for et bedre liv i USA, mens den nu barnløse mor må ty til prostitution. I det scenarie, hvor barnet overlever, starter familien derimod et nyt liv i Wien og får i øvrigt en datter mere. Sådan er skæbner forbundet.

En demonstration af litteraturens kraft

At Erpenbeck, der sidste år vandt den internationale Booker-pris for romanen *Kairos*, er garant for kvalitet, er vist efterhånden cementeret, og *Før sol går ned* er absolut ingen undtagelse.

En bog, der handler om døden, kunne nemt forfalde til sentimentalitet, men Erpenbeck forstår som få at balancere det sentimentale med det komiske, så ingen af delene kammer over.

Det er en stramt konstrueret og svær bog, der med hyppige synsvinkelskift, bevidsthedsstrømme og intertekstuelle referencer til bl.a. Biblen kræver meget af sin læser, men det er også en roman, der giver meget igen. Erpenbecks projekt er både originalt og ambitiøst – og i mine øjne særdeles vellykket.

Med sine tankeeksperimenter, der overskrider naturlovene for et liv, er det en roman, der demonstrerer, hvad litteraturen kan. Det uendelige mulighedsrum, den byder, er vigtigt i alle tider – og måske særligt i lige netop denne tid, hvor så mange mennesker rundt omkring i verden lever med begrænsninger.

[Klik dig videre til mange flere boganmeldelser lige her.](#)

Gads Forlag

Jenny Erpenbeck

SIMONE BERTELSEN

Simone Bertelsen (f. 1997) er cand.mag. i litteraturvidenskab fra Syddansk Universitet med udvekslingsophold på Humboldt-Universität zu Berlin.

POV Overblik

Støt POV's arbejde som uafhængigt medie og modtag **POV Overblik** samt dagens udvalgte tophistorier alle hverdage, direkte i din postkasse.

- Et kritisk nyhedsoverblik fra ind- og udland
- Indsigt baseret på selvstændig research
- Dagens tophistorier fra POV International
- I din indbakke **alle hverdage** kl. 12.00
- Betal med **MobilePay**

For kun 25 kr. om måneden giver du POV International mulighed for at bringe uafhængig kvalitetsjournalistik.



25 kr./md.

Overblik

TOPHISTORIER

SENESTE

DEBAT

PODCAST

SPONSOREREDE ARTIKLER

ARRANGEMENTER

POV STUDY

POV International

HVAD ER POV?

REDAKTION

SKRIBENTERNE

GÆSTESKRIBENTER

SAMARBEJDSPARTNERE

DEBATREGLER

BLIV MEDLEM

HANDELSBETINGELSER

COOKIES & PRIVATLIV